

Manual för behandlare

TAKK grundkurs

Senast uppdaterat: December 2022

Välkommen som kursledare på TAKK grundkurs!

Kursen är fyra tillfällen och kan köras på plats eller digitalt. Varje tillfälle är 3 timmar långt. Varje tillfälle har ett fast ordförråd om ca 50 tecken, och tillfälle 2-4 har dessutom övningar där deltagarna får ta reda på fler tecken själva utifrån sina barns behov och intressen. Eftersom det är en grundkurs handlar det om att komma igång, och ordförrådet är tänkt som en start. Totalt får varje deltagare med sig ca 250 tecken (eller fler, beroende på eget urval).

Kom ihåg att fylla i kursledarutvärderingen när kursen är slut! Skriv gärna utvecklingsidéer där. Det här är en kurs som går att utveckla på alla möjliga sätt, så det är bra att alla kommentarer finns samlade den dag det blir dags för revidering igen.

Kurshäfte

Alla nödvändiga papper är samlade i ett kurshäfte som deltagarna får vid första kurstillfället (vid kurs på plats) eller hemskickat av kursledare (vid digital kurs). Kurshäftet skrivs ut dubbelsidigt. Kurshäftet är indelat i kapitel efter kurstillfälle. Man måste inte göra alla övningar som finns i häftet, och man får även byta ut och lägga till andra övningar om gruppen behöver det. De övningar som "blir över" kan deltagarna använda som repetition hemma.

I slutet av kurshäftet finns några extraordlistor med bl a färger, frågeord, siffror och handalfabetet. Frågeorden finns med i de "vanliga" ordlistorna också, men då är det några åt gången. I extraordlistan är de samlade. De övriga extraordlistorna är överkurs – men det är ord som deltagare ofta frågar om. :) (Orden finns med i fortsättningskursen.) Allra längst bak finns ett register över alla Ritade tecken som finns i kurshäftet.

Vid digital kurs: Kom ihåg att deltagarna behöver få kurshäftet hemskickat innan kursstart.

Vid kurs med tolk: Skriv även ut "Teckenlistor med bildstöd" till deltagare med tolk. (Om andra deltagare vill ha den listan kan de ladda hem den själva från hemsidan.)

Powerpointpresentationer

Det finns en powerpointpresentation för varje tillfälle. Stödord för vad som ska sägas står i anteckningarna för varje bild. Ibland finns också lite tips i anteckningarna om saker man *inte* behöver gå in på, eftersom de kommer att tas upp längre fram i kursen eller hör till fortsättningskursen. På en del ställen finns det tips om filmer. (Några enstaka av dem är AKKtiv-filmer som man har tillgång till om man är utbildad AKKtiv-vägledare. Om du inte är det så går det fint att bara hoppa över dem.)

Vid digital kurs: Posta YouTube-länkar i chatten. Det kan hacka mycket om man försöker visa dem på delad skärm.

Kurstillfällenas struktur

Lägg in pauser efter behov. Det brukar vara bra med en längre paus ungefär i mitten och någon eller några bensträckare utöver det.

Start

Vid kurs på plats: I powerpointpresentationerna för tillfälle 2-4 finns en sång från förra tillfället alldeles i början av powerpointen. Den kan man spela upp medan deltagarna droppar in eller som start.

Vid digital kurs: Kolla redan när deltagarna kommer att de syns ordentligt i bild, dvs att händerna syns och att det inte är för mycket motljus. En stark rekommendation (ännu starkare än vanligt) är att använda dator och inte mobil. Visa gärna deltagarna vid första tillfället hur man kan ändra sin vy i VMR.

Tillfälle 2-4: Låt deltagare som kommer tidigt fylla i rutan för utvärdering av hemuppgiften i sina kurshäften medan folk droppar in.

Genomgång av hemuppgift (tillfälle 2-4)

Kör en runda med allt på en gång eller en runda för varje deluppgift.

Vid digital kurs: Skriv samtidigt en lista med alla som är med och använd sedan den ordningen vid rundor under hela kurstillfället (men börja på olika personer), så går det smidigt. Motsvarar att köra rundor i den ordning man sitter när man är på plats. Gör en ny lista varje kurstillfälle så att det blir variation. (Att köra ordningen som deltagarna syns på din skärm funkar dåligt. Dels ser olika personer olika saker, dels kan ordningen på skärmen ändras t ex om någon stänger av och sätter på sin kamera.)

Repetition av ordförråd (tillfälle 2-4)

Repetitionsuppgifter finns i powerpointpresentationerna. Känn av om din grupp behöver mer repetition än så. Om de behöver det kan du t ex använda någon av ordförrådsövningarna som finns längre ned i detta dokument.

Teoridel

Teoridelarna finns i powerpointpresentationerna. Tillfälle 1 är det en blandad teoretisk/praktisk del med inbyggda övningar kring kroppsspråk och lexikon. Tillfälle 2-3 är det kortare teoridelar – håll dem korta. Tillfälle 4 är det ingen teoridel alls.

I kurshäftet finns sammanfattningar. Deltagarna får alltså *inte* åhörarkopior av powerpointpresentationerna. (Det är därför det inte ligger några åhörarkopior på externa hemsidan.)

Genomgång av gemensamma tecken

Alla ordlistor finns i kurshäftet. Gå igenom dem tecken för tecken, och be deltagarna repetera så du ser att de hänger med. Ofta är det bra att gå igenom listan två gånger - känn av din grupp. Andra varvet kan man i så fall låta deltagarna teckna ett tecken var i tur och ordning så får de samtidigt träna på att avläsa varandra.

Kurstillfällenas ordförråd bygger på varandra. Det är alltså tänkt att man ska använda ord från tidigare tillfällen tillsammans med de nya orden. Så t ex är "boll" och "dricka" som är med tillfälle 1 *inte* med i ordlistorna för lek eller vardagsaktiviteter. (Använd gärna registret längst bak i kurshäftet.)

Vid digital kurs: Sluta dela din skärm under genomgången, så blir det mer plats för dig på deltagarnas skärmar. Detta gäller även generellt - om ni inte ska visa något på skärmen på en stund så stäng av delningen.

Jobba med egna tecken (tillfälle 2-4)

Deltagarna får jobba fram och slå upp eget ordförråd och egna meningar, med stöd av kursledarna. Arbetsbladet finns i kurshäftet. Påminn om att använda tecken även från tidigare kurstillfällen.

Det finns inte jättemånga specifika ord för t ex maträtter och klädesplagg i det gemensamma ordförrådet. Tanken med det är att deltagarna ska fylla på med de tecken som är allra viktigast för just deras barn, och att det sedan kommer större ordförråd för alla på fortsättningskursen.

Ordförrådsövningar

Det finns klassiska "skolboksövningar" till respektive kurstillfälle i kurshäftet och powerpointpresentationerna. Svårighetsgraden är lite stegrande, t ex får man i början av kursen färdigskrivna meningar med förslag på vilka ord som ska tecknas, och i slutet får man bestämma själv vilka ord som ska tecknas. Det finns alltid bilder att prata om, dels för att locka fram egna formuleringar, dels för att funka för deltagare som inte kan svenska.

Man kan jobba med ordförrådsövningarna i kurshäftet under kurstillfällena och/eller använda dem som hemuppgift eller extrauppgift – beroende på hur mycket man gör gemensamt i gruppen. Du kan alltså välja att göra andra ordförrådsövningar också eller istället. Till exempel om du har många deltagare som talar andra språk än svenska kanske du vill fokusera på bildövningar och hoppa över de färdigskrivna svenska meningarna. Tips på andra ordförrådsövningar finns längre ned i detta dokument.

Vid kurs på plats: Använd gärna teckenkorterna för olika slags övningar. Låt gärna deltagarna göra uppgifter två och två eller i smågrupper.

Vid digital kurs: Gör gärna övningarna i helgrupp.

Sånger

Varje tillfälle har en eller två sånger som finns i kurshäftet och i powerpointpresentationerna. Sångerna är valda utifrån ordförråd (så mycket som möjligt av dagens ordförråd och så lite andra ord som möjligt). Välj den ena sången eller båda. Länkarna går till YouTube-filmer där de tecknen som är understruken i texten tecknas. Ibland finns det flera olika versioner av samma sång på YouTube, med olika teckenval. Prata gärna med deltagarna om att man kan/får/ska välja olika.

Vid kurs på plats: Spela YouTube-filmerna direkt från powerpointen.

Vid digital kurs: Posta YouTube-länkar i chatten. Det kan hacka mycket om man försöker visa dem på delad skärm.

Hemuppgift (tillfälle 1-3)

Deltagarna får hemuppgifter som handlar både om att öva på dagens tecken och om att *använda* TAKK. Fokusera mest på användningen, för den brukar vara svår att få till senare om man inte börjar redan under kursen.

Det finns också plats i kurshäftet att skriva fler saker man själv vill öva på.

I kurshäftet finns en utvärderingsruta där man kan skriva och reflektera hur det har gått. Ett tips är att låta deltagare som kommer tidigt vid nästa tillfälle fylla i den medan andra droppar in.

Utrustning som behövs

Vid digital kurs: Det är viktigt att kursledarna syns bra i bild, dvs hela överkroppen ungefär rakt framifrån (inte uppifrån). Om ni ska vara i ett rum där kameran sitter fast i tak/vägg eller där möblerna inte går att flytta så testa i förväg om det funkar. Om inte så överväg att använda en lös webbkamera eller laptop. Kursledarna behöver i så fall en laptop var för att synas. Det är bra att "palla upp" dem på t ex lådor så att kameran hamnar i ögonhöjd. Man behöver sitta ganska långt ifrån skärmen så koppla in mus att navigera med. :) Tänk också på att det är svårt att få plats med både delad powerpoint och deltagarna samtidigt på en liten skärm. Testa i förväg.

Det är möjligt för kursledarna att sitta på olika enheter, om båda känner sig trygga med tekniken osv. Vi rekommenderar dock att man i första hand sitter tillsammans, särskilt första gången man håller kursen.

Vid kurs på plats: Ta alltid med kurshäften (extra), pennor, lexikon (de ni har på mottagningen, både appar och böcker) samt teckenkort.

Tillfälle 1 – Introduktion och grundordförråd

- Kroppsspråksövningskort (vid kurs på plats behövs flera uppsättningar)
- En boll (vilken som helst – används som exempel på föremålskommunikation)
- Gärna fler sätt att AKK:a "boll", t ex BigMack med "boll" inspelat, lös bild, samtalskarta, iPad, PODD-bok...

Tillfälle 2 – Lek

- Gärna en låda blandade leksaker att inspireras av
- Gärna några exempel på böcker med TAKK (Ajja & Bajja i parken och Små Rim & Ramsor visas på film så ta gärna med dem om ni har dem på mottagningen)

Tillfälle 3 – Vardagsaktiviteter

- Gärna en låda vardagsföremål att inspireras av
- Ett utskrivet exemplar av Vuyo-boken (inte helt nödvändigt, men bra att visa)
- Gärna några exempel på böcker med TAKK
- **Vid kurs på plats:** Om ni vill läsa Vuyo-boken i smågrupper så behövs flera exemplar

Tillfälle 4 – Roliga aktiviteter

- Gärna en låda föremål som passar till roliga aktiviteter (typ ballonger och sånt)
- **Vid kurs på plats:** Utvärderingsblanketter

Förslag på ordförrådsövningar *både digitalt och på plats*

Glosbingo

Alla deltagare ritar varsitt rutnät med 3x3 eller 5x5 rutor. Skriv ett ord från dagens ordlista i varje ruta. Kursledaren tecknar ord tyst och deltagarna kryssar ord de har på brickan. Den som först fyller en rad/två rader/hela brickan får bingo.

Tecken som hör ihop

Välj ett tecken. Försök tillsammans komma på så många andra tecken som möjligt som t ex tillhör samma kategori, används i samma aktivitet, tecknas med samma handform...

Frågesport

Varje deltagare formulerar en fråga och tre svarsalternativ (TAKK till både frågan och alternativen). Det kan vara faktafrågor ("vad kan man dricka - mjölk, rutschkana eller mamma?"), "hur tecknas x - så här, så här eller så här?" eller "vad betyder det här tecknet?"

Ett skepp kommer lastat

Den första personen säger "ett skepp kommer lastat med x" och x är något av dagens tecken. Nästa deltagare upprepar och lägger till ett till tecken på slutet. "Ett skepp kommer lastat med x och y". Fortsätt i tur och ordning att lägga till ett tecken var tills ni har gått x antal varv eller tills ni inte kan komma ihåg fler tecken i rad.

Många meningar med ett tecken

Välj ett tecken. Varje deltagare säger en mening med tecknet i. Försök komma på så många meningar som möjligt tillsammans. Om ni vill öka svårighetsgraden kan ni ha ett tema, t ex att alla meningar måste vara frågor eller att alla meningar måste handla om ett visst tema.

Klassiskt glosförhör

Tecken till ord: En kursledare tecknar t ex 10 ord tyst. Deltagarna antecknar. Gå sedan igenom orden tillsammans. Låt gärna även deltagarna vara "tecknare".

Ord till tecken: Deltagarna blundar. Kursledaren säger ett ord i taget. Deltagarna tecknar ordet. Sedan får de öppna ögonen och kursledaren tecknar så deltagarna kan kolla om de hade rätt.

Förslag på ordförrådsövningar *på plats*, utan teckenkort

Läsa bok

Ta med bilderböcker med dagens tema att läsa/berätta om.

Mingel/speeddejting

Deltagarna rör sig runt i rummet och ställer olika frågor till varandra om dagens tema.

Formulera frågorna tillsammans innan.

Förslag på ordförrådsövningar *på plats*, med teckenkort

Memory

Välj lagom många kort. (Enkelsidiga.) Spela memory med dem. Teckna orden varje gång ni vänder ett kort.

Teckna tyst och gissa

Dra ett kort, teckna ordet tyst. Övriga deltagare försöker komma ihåg vad tecknet betyder. (Kan göras i helgrupp, smågrupper eller två och två.)

Bygga meningar

Dra ett eller två kort och teckna en mening med tecknet/tecknen i.

Kims lek/Vad är borta?

Lägg några kort på bordet. Teckna alla orden. En eller flera personer blundar. Ta bort ett kort. Vilket är borta?

Kategorisera

Sortera korten på olika sätt utifrån form eller betydelse. T ex enhandstecken/tvåhandstecken, saker jag gillar/saker jag inte gillar, inomhusord/utomhusord, substantiv/andra ord... Anpassa efter deltagarnas nivå.

Bygg knasig berättelse

Den första personen tar ett kort och säger en mening med tecknet i. Nästa person tar ett kort och fortsätter berättelsen med en mening med det tecknet i. Fortsätt tills korten är slut. Om ni vill kan ni försöka återberätta berättelsen efteråt också. :)

(Funkar också på distans, om kursledarna drar korten åt deltagarna.)

Sten sax påse

Lek sten sax påse. Den som vinner får ta ett kort och teckna det. Om hen inte kan tecknet får hen lägga tillbaka det. Den som har flest kort när korten är slut vinner.

Tärning

Slå en tärning. Ta så många kort som du får prickar. Teckna orden. Om du inte kan ett tecken så får du lägga tillbaka det kortet. Den som har flest kort när korten är slut vinner. (Passar bäst med många kort, t ex med alla kursens ord vid sista tillfället.)

Nyheter/förändringar efter revidering 2022

De stora skillnaderna jämfört med vår gamla grundkurs är att deltagarna får ett kurshäfte istället för lösa papper, att teoridelerna kortats ned och fokuserats tydligare på TAKK, att ordförrådslistorna inte innehåller dubletter (vi hänvisar istället till att använda tecken från tidigare tillfällen, dvs kurstillfällena bygger mer på varandra), att ordförrådsövningarna och repetitionsövningarna är fler, och att tecknen i övningar och sånger är ännu mer inriktade på ordförrådet för de kurstillfällena de tillhör. Arbetsbladen för deltagarnas eget ordförråd (tillfälle 2-4) är omarbetade och finns i kurshäftet. De har färre rutor och mer fokus på att tänka i hela meningar.

Tillfälle 1 – Introduktion och grundordförråd

Teoridelen har mer specifikt fokus på TAKK. Noggrannare genomgång av hur tecken är uppbyggda, och fler exempel. Däremot mindre av den ”bredare” teorin kring kommunikation. Detta eftersom utvärderingar visat att svårighetsgraden ofta träffade fel – för mycket repetition för deltagare som gått AKKtiv, för hög svårighetsgrad för deltagare med låg utbildningsnivå.

Lexikonövningen är utbytt. Två nya lexikonövningar finns i kurshäftet och powerpointen (inga bildkort behövs). De nya övningarna fokuserar på tecken från detta kurstillfälle, så att man får fler repetitioner av dem istället för att slå upp andra ord. Uppgifter med att jämföra tecken som liknar varandra återkommer även under de andra kurstillfällena.

Antalet pronomen har minskats rejält. De som inte är med finns som extraordlista längst bak i kurshäftet, och tas i övrigt upp på fortsättningskursen.

Tillfälle 2 – Lek

Teoridelen är helt omarbetad. Repetition av teckenordförråd från tillfälle 1 är inbyggt i teoridelen, och en del av dagens tecken introduceras. Fokus ligger på hur man kan använda TAKK i lek – inte på lek i sig eller lekutveckling.

Tillfälle 3 – Vardagsaktiviteter

Teoridelen är helt omarbetad och nedkortad. Fokus ligger på språkutveckling med TAKK – inte på språkutveckling generellt.

Bokläsning är inlagt. Det ligger detta tillfälle (och inte lektillfället) eftersom boken vi läser också är övning på ordförråd för vardagsaktiviteter.

Tillfälle 4 – Roliga aktiviteter

Tillfället är omdöpt från ”festliga händelser” till ”roliga aktiviteter”. Tanken med temat är att jobba med tecken som är intressanta och roliga *för barnet*. Mer betoning på typ fredagsmys, mindre på typ julafton.